

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Yılmaz TUNÇ** tarafından Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.20/02/2025

Ömer ÖCALAN

Şanlıurfa Milletvekili

Ülke cezaevlerinde; yaşanan antidemokratik uygulamalar, hak ihlalleri, kötü muamele, ciddi bir insan hakları sorunu haline dönüşmüştür. Mahpus ve mahpuslara yönelik cezaevlerindeki işkence iddiaları ve diğer kötü muamelelerin ciddi anlamda arttığı bilgiler medyada; temizlik malzemelerine ulaşım sıkıntısı, temiz suya, sıcak suya ulaşım, yıkanma sıklığı, hijyen sorunu, bazı cezaevlerinde yerlerde yatma, dönüşümlü uyuma gibi olgular da konu ile ilgili kuruluşların raporlarında da yer almaktadır.

Son olarak Urfa 1 Nolu T Tipi Kapalı Cezaevi'ndeki Kerem Bilgin, Mehmet Yazar ve Şervan Muhammed isimli üç mahpusa, hastane nezaretinde kelepçeli bir şekilde tutulmayı reddettikleri ve kelepçeli muayene uygulamasını kabul etmedikleri gerekçesiyle disiplin soruşturması açıldığı kamuoyuna yansımıştır. Ayrıca mahpusların avukatlarının; cezaevindeki mahpusların hastaneye giderken aynı sorun sebebiyle tedavilerinin yapılmadığını, sıcak suya erişimlerinin sorunlu olduğunu, odalarında ısınma sorunu yaşadıkları, aile ziyaretlerinde ailelerin çıplak aramaya maruz bırakılacak şekilde arandığına ilişkin iddialar kamuoyuna yansımıştır.

Cezaevinde bulunan mahpus ve mahpusları da kapsayacak şekilde sağlık hakkı, 1955 tarihli "BM Mahpuslara Uygulanacak Asgari Standartlar", 1982 tarihli "BM Tıbbi Etik İlkeler", 1988 tarihli "BM Herhangi Biçimde Alıkonulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için İlkeler Manzumesi", 1990 tarihli "Mahpusların Islahı için Temel İlkeler" ve 1990 tarihli "Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları" ile tanımlanmıştır.

Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza ve Muamelenin Önlenmesi Komitesi de (CPT) mahpusların sağlık hizmetlerinden eşit faydalanmalarında "doktora erişim, bakımdan eşitlik, hastanın onayı ve gizlilik, önleyici sağlık hizmetleri, özellikle ağır ve ölümcül hastalar başta olmak üzere insani yardım ile sağlık personelinin mesleki bağımsızlığı ve mesleki yetkinliği" öncelikli başlıklar olarak belirlemiştir.

Kelepçe ile ve/veya kollu kuvvetlerinin bulunduğu ortamlarda muayene etmek ülkenin de taraf olduğu ve BM Belgesi olarak kabul edilen “İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin Kılavuz (İstanbul Protokolü)”ne aykırılık oluşturmaktadır.

Uluslararası standartlar ve sözleşmeler, sağlık hakkı konusunda mahpuslara eşit bir şekilde uygulanmasının devletin bir yükümlülüğü olduğunu vurgulamakta olup, AIHM, mahpusların sağlık hakkı yönünden devletin, “mahpusların tutulma şartlarında kaçınılmaz olan düzeyin ötesinde sıkıntı ve güçlüğü maruz bırakılmamaları, gerekli tıbbi desteği sağlayarak sağlık ve iyilik hallerinin muhafazasını” temin etmekle sorumluluk yüklemiştir.

Devlet ve devlet yöneticileri; kötü muamele yasağı ile yurttaşlarının maddi ve manevi varlığının, vücut bütünlüğünün ve onurunun korunmasına hizmet etmekle yükümlüdür.

Hapishaneler ve hasta mahpuslar için önemli bir sorun oluşturan kelepçeli muayene, ülkenin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere ve hukuka aykırıdır.

Konuyla ilgili metinler ile cezaevlerinden dışarıya yansıyan uygulamalar değerlendirildiğinde ülke genelinde cezaevlerindeki mahpusların ve mahpus yakınlarının hak ihlallerine maruz bırakıldığının da açık göstergesidir.

Bu bağlamda;

1. Urfa 1 Nolu T Tipi Kapalı Cezaevi’ndeki mahpusların yaşadıkları hak ihlalleri, kötü muamele ve onur kırıcı iddialara ilişkin Bakanlığınızca herhangi bir soruşturma veya kavuşturma başlatılmış mıdır?
2. Cezaevi’ndeki Kerem Bilgin, Mehmet Yazar ve Şervan Muhammed isimli üç mahpus, hastane nezaretinde kelepçeli tutulma ve kelepçeli muayene edilmesinin gerekçesi nedir?
3. TBMM İnsan Hakları Komisyonu’na bildirilen cezaevlerindeki kötü muamele başvuruları ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmış mıdır veya yapılacak mıdır?
4. Cezaevlerindeki hak ihlalleri, kötü muamele ile işkence iddialarının önüne geçilmesi amacıyla ne tür yaptırım ve tedbirler alınmaktadır?
5. Uluslararası standartlar ve sözleşmelere ilişkin ülkenin taraf olduğu yükümlülükler yerine getirilmekte midir?
6. 2002-2024 yılları arasında ülke cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerine ilişkin Bakanlığınıza yapılan başvuru sayısı kaçtır? Söz konusu başvuruların kaç hakkında gerekli incelemeler yapılmıştır?